

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT Nr 2020-1-LT01- KA201-078065

I, Citizen to Be

Es, topošais pilsonis

BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS

Mācību resursi

Izdevums *Es, topošais pilsonis* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *I, Citizen to Be* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 12 nodarbībām: personība, nabadzība, roboti, ekoloģija, patērētājs, brīvprātīgais darbs, sociālie tīkli, viltus ziņas, darbs, veselība, maiņa, uzņēmējdarbība. Katra nodarbība ir sagatavota tā, lai tā atbilstu skolēnu vecuma grupai, kā arī sociālajai un kognitīvajai attīstībai. Katrai nodarbībai tiek piedāvāts ieteicamais mācību procesa apraksts, kas ietver 3 vai vairāk fragmentus. Katrā nodarbībā tiek aktualizēta konkrēta tēma, kas atspoguļo personīgo vai sociālo, vai globālo perspektīvu, ietverot ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

Redaktors: Ineta Helmane, Inguna Lāce, Staņislava Marsone

© Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas, mākslas fakultāte, 2023

BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS: MODE VAI DZĪVES JĒGA?

JĒDZIENI

Brīvprātīgais darbs - brīvprātīgi izvēlēta, sabiedrībai izdevīga darbība, par kuru netiek saņemts atalgojums.

Valdība - iedzīvotāju politiskā vadība.

Sociālās problēmas - sabiedrībai svarīgi jautājumi, piemēram, vides aizsardzība, izglītība, veselība u.c.

Nodokļi - obligātie maksājumi visiem, kas nonāk valsts budžetā.

Labklājības valsts – sabiedrība, kuras mērķis ir aizsargāt visus iedzīvotājus.

Līdzīgi domājošie – līdzīgi domājoši cilvēki.

Visneaizsargātākie cilvēki - piemēram, vecāka gadagājuma cilvēki, vientuļās mātes, cilvēki ar invaliditāti u.tml.

BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS — JĀ VAI NĒ?

ILGUMS - 15 minūtes

FRAGMENTS I

IEVADS

Miks vakarā sarunājās ar Lauru.

Nosaukums: “Vai jūs tiešām esat brīvprātīgais, ja nevēlaties?”

Attēls: vizuāli attēlots kā sarakstes logs

- Sveiki. Kur tu esi? Varbūt braucam ar velosipēdiem?

- Sveiks, Mik. Ak nē. Esmu tik nogurusi. Rīt atkal agri jāceļas.

- Kāpēc? Galu galā ir vasaras brīvdienas! Beidzot guļam cik gribam. Varbūt aizmirsi?

- Šovasar nolēmu negulēt. Pavadīt to jēgpilni. Es strādāju par brīvprātīgo bērnu aprūpes namā. Lai gan, godīgi sakot, es nedomāju, ka es spēšu izdarīt kaut ko svarīgu.

- Kāpēc?

- Es domāju, ka pavadīšu laiku kopā ar bērniem. Es viņiem kaut ko iemācīšu. Bet visu dienu es tikai aizpildu muļķīgas atskaites un

SKOLOTĀJA GRĀMATA

Vissvarīgākais ir tas, ka skolēns:

- *Saprot, kas ir brīvprātīgais darbs*
- *Spēj atšķirt, kuras aktivitātes ir brīvprātīgas un kuras nav*
- *Var nosaukt brīvprātīgā darba aktivitātes, par kurām viņš ir dzirdējis*
- *Atbildot uz jautājumiem, dalās savā pieredzē par brīvprātīgo darbu*

Norise:

- *Skolēni lasa dialogu*
- *Skolotājs izvēlas, uz kuru no dotajiem jautājumiem skolēniem būs jāatbild*

atbildu uz e-pastiem. Es vairs negribu tur iet, bet kauns tagad būtu visu atmest.

- Kas tad tu esi par brīvprātīgo, ja brīvprātīgi uz turieni nebrauc?

-Tev taisnība. Tas kļūst vairāk līdzīgs darbam, ko tu ienīsti. Tikai naudu neviens nemaksā.

- Čau, nenokar degunu. Viena nelaimīgā bērna dzīvi vēl vari izmainīt – skrīenam ar velosipēdiem!

JAUTĀJUMI

1. Vai Lauras brīvprātīgajam darbam ir jēga? Kāpēc?
2. Vai esi pats pieteicies brīvprātīgā darbam? Dalieties savā pieredzē.
3. Vai kādu aktivitāti var saukt par brīvprātīgo darbu, ja to dari nevis pēc paša vēlēšanās, bet gan vecāku, skolotāju vai draugu pārliecināts?
4. Kā, jūsuprāt, brīvprātīgais darbs atšķiras no darba?

JAUTĀJUMI

1. Vai Lauras brīvprātīgajam darbam ir jēga? Kāpēc?

Pajautājiet skolēniem, kas ir kas nav jēgpilna aktivitāte.

Iespējams, pateicoties Lauras ziņojumiem, bērnunams ieguva finansējumu, un e-pasta ziņojumi, uz kuriem viņa atbildēja, sniedza kādam svarīgu informāciju.

Apsveriet, kāpēc brīvprātīgajiem sākumā var uzticēt vienkāršākus uzdevumus. Varbūt tas ir tikai pirmais solis, taču tas ir ne mazāk svarīgi, virzoties uz jēgpilnu mērķi, šajā gadījumā - klaiņojošu bērnu labklājību.

2. Vai pats esi piedalījies brīvprātīgajā darbā? Dalieties pieredzē.

Mudiniet skolēnus dalīties personīgos stāstos vai stāstos, kurus viņi zina. Pajautājiet skolēniem, kāpēc viņi izlēma par brīvprātīgo darbu, ja viņi to vēl nav izdarījuši - vai viņi vēlētos, kur, kā viņi izvēlētos vietu,

kur brīvprātīgi strādāt, vai viņiem ir svarīgi, lai darbība būtu jēgpilna, kas ir jēgpilna darbība.

3. Vai kādu aktivitāti var saukt par brīvprātīgo darbu, ja to dari nevis pēc paša vēlēšanās, bet gan vecāku, skolotāju vai draugu pārliecināts?

Termins "brīvprātīgais darbs" sastāv no diviem vārdiem -- brīvs un prāts. Tas nozīmē, ka cilvēks brīvi izvēlas, kam veltīt savu laiku, enerģiju un zināšanas. Tātad, ja jūsu vecāki nav piespieduši jūs piedalīties brīvprātīgajā darbā, jūs to darāt pēc savas gribas. Pat ja jums varētu nepatikt brīvprātīgais darbs. Tas ir normāli, ir tik daudz brīvprātīgā darba jomu un vietu, ka katrs var atklāt savu.

4. Kā, jūsuprāt, brīvprātīgais darbs atšķiras no darba?

Visbiežāk brīvprātīgajam darbam netiek maksāta naudas atlīdzība, tas aizņem mazāk laika. Tiek uzskatīts, ka brīvprātīgajam darbam jābūt jēgpilnam, tā mērķim jābūt nevis peļņas gūšanai, bet gan sociālo problēmu risināšanai.

KĀPĒC BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS IR NODERĪGS?

ILGUMS - 15 minūtes

FRAGMENTS II

JAUNA MATERIĀLA SKAIDROJUMS	SKOLOTĀJA GRĀMATA
<p>Vai zinājāt, kā dziedātājs Džastins Bībers popularizē brīvprātīgo darbu? Viņš mudina savus fanus dot ieguldījumu organizācijās, kas cīnās pret jauniešu noziedzību, dabas piesārņošanu, rūpējas par jauniešu psiholoģisko veselību. Brīvprātīgi darbojoties, dziedātāja fani krāj punktus un sacenšas par galveno balvu – tikšanos tiešraidē ar Bīberu. Jautri un noderīgi?</p> <p>Viduslaikos brīvprātīgais darbs bija visizplatītākais reliģisko organizāciju vidū. Draudze vāca ziedojumus trūcīgajiem, rūpējās par slimajiem un trūcīgajiem.</p> <p>Vēlāk šo lomu pārņēma valdība. Sociālās problēmas tika risinātas, iekasējot un pārdalot nodokļus. To sauc par labklājības valsti.</p> <p>Taču valdība nav spējīga atrisināt visas problēmas. Cilvēki paši vēlas tieši dot savu ieguldījumu, lai pat visnelabvēlīgākajā situācijā esošiem būtu laba dzīve.</p> <p>Nosaukums: Dž.Bībers ir ne tikai dziedātājs, bet arī brīvprātīgais Vizualizācija, kas atspoguļo Dž.Bīberu https://miro.medium.com/max/1400/1*TzfkigW3GasIT91VcTUIjQ.jpeg</p> <p>JAUTĀJUMS</p>	<p>Vissvarīgākais ir tas, ka stkolēns:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Izprot pamatjēdzienus</i> • <i>Var nosaukt brīvprātīgā darba priekšrocības</i> • <i>Prot nosaukt, kā brīvprātīgais darbs veicina sociālo problēmu risināšanu valsts un pasaules mērogā</i> <p>Norise:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Skolēni lasa tekstu un izpilda uzdevumus</i> ▪ <i>Skolotājs izvēlas, vai uzdevumi tiks veikti individuāli vai grupās</i>

Ko brīvprātīgais darbs sniedz brīvprātīgajam?

Nevalstiskās bezpeļņas organizācijas ir kļuvušas populāras, pateicoties cilvēku vēlmei dot savu ieguldījumu sabiedrības problēmu risināšanā. Tās apvieno līdzīgi domājošus cilvēkus, kuriem ir svarīgs ieguldījums sociālo problēmu risināšanā. Brīvprātīgie parasti nesaņem algu, bet viņus motivē altruisms, jēgas meklējumi, iespēja palīdzēt citiem, pašizpaušme, vēlme gūt pieredzi.

Valstis, kurās cilvēki mēdz brīvprātīgi iesaistīties sabiedriskās dzīves uzlabošanā, ir spēcīgas, apzinātas. Tur ir labi un droši dzīvot pat **visneaizsargātākajiem** cilvēkiem.

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI

1.UZDEVUMS "Ar ko brīvprātīgais darbs atšķiras no darba?"

Aizpildiet tabulu

JAUTĀJUMI UN UZDEVUMI

1. uzdevums "Ar ko brīvprātīgais darbs atšķiras no darba?"

Aizpildiet tabulu

SITUĀCIJA	TAS IR BRĪVPRĀTĪBAS DARBS, JO...	TAS NAV BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS, JO...	CILVĒKS DOD	CILVĒKS SAŅEM	SITUĀCIJA	TAS IR BRĪVPRĀTĪBAS DARBS, JO...	TAS NAV BRĪVPRĀTĪGAIS DARBS, JO...	CILVĒKS DOD	CILVĒKS SAŅEM
Pēc mākslas stundas Velta vienmēr palīdz skolotājam sakārtot klasi					Pēc mākslas stundas Velta vienmēr palīdz skolotājam sakārtot klasi	- brīvprātīgi - nav naudas atlīdzības		-laiks - enerģija	- pozitīvas attiecības ar skolotāju - gandarījums pēc laba darba veikšanas
Pēc darba Toms steidzas uz pansionātu, kur māca veciem cilvēkiem lietot datoru					Pēc darba Toms steidzas uz pansionātu, kur māca veciem cilvēkiem lietot datoru	- jēgpilns darbs - sociālo problēmu risināšana	- ja tiek saņemta naudas atlīdzība	-laiks - enerģija - zināšanas - pieredze	- gandarījums pēc laba darba veikšanas
Jēkabs ir projektu vadītājs bezpeļņas organizācijā					Jēkabs ir projektu vadītājs bezpeļņas organizācijā	- jēgpilns darbs - sociālo problēmu risināšana	- ja tiek saņemta naudas atlīdzība	-laiks - enerģija - zināšanas - pieredze	- pieredze - zināšanas - gandarījums pēc laba darba veikšanas
Mētra tika izvēlēta par labāko brīvprātīgo dzīvnieku aprūpē un tai tika piešķirta 300 eiro prēmija					Mētra tika izvēlēta par labāko brīvprātīgo dzīvnieku aprūpē un tai tika piešķirta 300 eiro prēmija		- bonus nav pastāvīga naudas atlīdzība	-laiks - enerģija	- gandarījums pēc laba darba veikšanas - bonus
Klaudija daļa ūdeni skrējējiem maratonā					Klaudija daļa ūdeni skrējējiem maratonā		- ja tiek saņemta naudas atlīdzība	-laiks - enerģija	- pieredze
Izveidojiet brīvprātīgā darba piemēru					Izveidojiet brīvprātīgā darba piemēru				
Izveidojiet piemēru, kas nav brīvprātīgais darbs					Izveidojiet piemēru, kas nav brīvprātīgais darbs				

2. UZDEVUMS "Kur veikt brīvprātīgo darbu?"

Atrodiet un uzrakstiet, kuras organizācijas risina šīs problēmas Latvijā un pasaulē:

- a. Klaiņojoši mājdzīvnieki.
- b. Vides piesārņojums.
- c. Korupcija.
- d. Nabadzība.
- e. Jauniešu nodarbinātība.
- f. Bērnu tiesības.

Organizācija, kurā vēlaties darboties brīvprātīgajā darbā:

Kāpēc jūs vēlētos strādāt par brīvprātīgo šajā organizācijā? Vai viņi pieņem jūsu vecuma brīvprātīgos? Kā konkrēti jūs varat dot ieguldījumu aktivitātē?

3. UZDEVUMS "Brīvprātīgais darbs: mīti un patiesība"

Vai piekrītat šiem viedokļiem? Kāpēc?

Par brīvprātīgo darbu ir jāmaksā.

Brīvprātīgajam darbam jābūt obligātam katram latvietim.

Brīvprātīgais darbs ir modē.

2. UZDEVUMS "Kur veikt brīvprātīgo darbu?"

Atrodiet un uzrakstiet, kuras organizācijas risina šīs problēmas Latvijā un pasaulē:

- a. Klaiņojoši mājdzīvnieki.
Piemēram, Dzīvnieku policija, dzīvnieku patversmes (Mežvairogi u.c.)
- b. Vides piesārņojums.
Piemēram, Greenpeace.
- c. Korupcija.
Piemēram, Transparency International, White Gloves.
- d. Nabadzība.
Piemēram, Pārtikas banka, Caritas.
- e. Jauniešu nodarbinātība.
Piemēram, Dienas centri.
- f. Bērnu tiesības.
Piemēram, Bāriņtiesa.

Organizācija, kurā vēlaties darboties brīvprātīgajā darbā:

Kāpēc jūs vēlētos strādāt par brīvprātīgo šajā organizācijā? Vai viņi pieņem jūsu vecuma brīvprātīgos? Kā konkrēti jūs varat dot ieguldījumu aktivitātē?

3. UZDEVUMS "Brīvprātīgais darbs: mīti un patiesība"

Mudiniet skolēnus drosmīgi izteikt savas domas, respektēt dažādus viedokļus. Šajās situācijās nav vienas pareizas atbildes, viss ir atkarīgs no argumentācijas

Vai piekrītat šiem viedokļiem? Kāpēc?

Par brīvprātīgo darbu ir jāmaksā.

Brīvprātīgajam darbam jābūt obligātam katram latvietim.
Brīvprātīgais darbs ir modē.

KO ES UZZINĀJU PAR BRĪVPRĀTĪGO DARBU?

KOPSAVILKUMS

ILGUMS - 15 minūtes

Rakstiet saviem vārdiem:

Brīvprātīgais darbs ir.....

Brīvprātīgas darbības sabiedrības labā, par kurām netiek saņemta atlīdzība

Brīvprātīgais darbs atšķiras no darba, jo.....

Alga netiek maksāta, var veltīt mazāk laika

Brīvprātīgais darbs atrisina tādas problēmas kā .....

Jauniešu nodarbinātība, invalīdu integrācija, dzīvnieku aprūpe u.c.

Es negribētu/gribētu darboties brīvprātīgajā darbā (pasvītrojums), jo.....

Šajā stundā man visinteresantāk bija.....

Brīvprātīgais darbs prasa ....., bet dod .....

Laiks, gandarījums pēc jēgpilna darba veikšanas

PAPILDU UZDEVUMI

ILGUMS - 5 minūtes

FRAGMENTS III

Brīvprātīgos gaida daudzi uzņēmumi un organizācijas. Jūs varat glābt roņus Havaju salās, sazināties ar vientuļiem veciem cilvēkiem vai vākt atbalstu kara upuriem Ko tu domā par brīvprātīgo darbu? Aizpildiet tabulu.

Varbūt esi jau pieteicies brīvprātīgi? Aprakstiet savu pieredzi.

Brīvprātīgais darbs mājās	Brīvprātīgais darbs skolā	Brīvprātīgais darbs pilsētā	Brīvprātīgā darba piemēri pasaulē
<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>

Brīvprātīgās aktivitātes	Kas tev visvairāk palika atmiņā?	Kas bija grūtākais?	Ko tu no tā ieguvi?	Kāds ir sabiedrības ieguvums?

Brīvprātīgos gaida daudzi uzņēmumi un organizācijas. Jūs varat glābt roņus Havaju salās, sazināties ar vientuļiem veciem cilvēkiem vai vākt atbalstu kara upuriem Ko tu domā par brīvprātīgo darbu? Aizpildiet tabulu.

Varbūt esi jau pieteicies brīvprātīgi? Aprakstiet savu pieredzi.

Brīvprātīgais darbs mājās	Brīvprātīgais darbs skolā	Brīvprātīgais darbs pilsētā	Brīvprātīgā darba piemēri pasaulē
<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>	<i>Darbību piemēri</i>
<i>Piemēram, patversmes kucēnu fotoattēlu rediģēšana, lai palīdzētu viņiem atrast mājas</i>	<i>Piemēram, sarīko maizes izstrādājumu tirdziņu un savāktu naudu ziedo labdarībai</i>	<i>Piemēram, aizvest pusdienas vientuļiem veciem cilvēkiem</i>	<i>Piemēram, brīvprātīgais darbs organizācijā, kas cīnās pret dzīvnieku audzēšanu kažokādu iegūšanai</i>

Brīvprātīgās aktivitātes	Kas tev visvairāk palika atmiņā?	Kas bija grūtākais?	Ko tu no tā ieguvi?	Kāds ir sabiedrības ieguvums?

